

مالکیت متمرکز، بلوکه سهام و تأخیر در گزارش حسابرسی

رستم رنجبر ناوی^۱، حسن چناری^{۲*}

چکیده

تأخیر در زمان صدور گزارش حسابرسی به منزله قصور در ارائه اطلاعات به موقع و کاهش کیفیت اطلاعات گزارش شده است. هدف این پژوهش مطالعه‌ی ارتباط برخی مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی (مالکیت متمرکز و بلوکه‌ی سهام) و تأخیر در ارائه گزارش‌های حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. اطلاعات مورد نیاز برای این پژوهش از صورت‌های مالی ۹۵ شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۵ - ۱۳۹۱ گردآوری شده است. برای تجزیه و تحلیل از رگرسیون چند متغیره با داده‌های تابلویی استفاده شده است. یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه اول پژوهش نشان می‌دهد که بین مالکیت متمرکز و تأخیر در گزارش حسابرسی ارتباط معنی‌داری وجود ندارد. اما یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان می‌دهد که بین مالکیت بلوکه سهام و تأخیر در گزارش حسابرسی ارتباط معکوس و معنی‌داری وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: تأخیر در گزارش حسابرسی، مالکیت بلوکه سهام، مالکیت متمرکز.

بیان مسئله

مشخص از سوی شرکت‌ها منتشر می‌شود. با این وجود اگر گزارش‌گری اطلاعات در زمان مناسب صورت پذیرد، تأثیرگذاری اطلاعات افزایش خواهد یافت. زمان آرایه‌ی اطلاعات ارتباطی دو طرفه ناشی از ویژگی‌های شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار و مقررات و ضوابط انتشار اطلاعات توسط بازار سرمایه است (رضایی دولت‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۳). موضوع حاکمیت شرکتی از دهه‌ی ۱۹۹۰ در کشورهای صنعتی پیشرفته نظیر انگلستان، استرالیا و برخی کشورهای

رشد و توسعه‌ی واحدهای انتفاعی همگام با پیچیده‌تر شدن معاملات تجاری و سیستم‌های تصمیم‌گیری مستلزم اطلاعات مربوط و به‌موقع است که بر مبنای آن تخصیص بهینه‌ی منابع محدود انجام شود. یکی از ویژگی‌های حمایت‌کننده برای مربوط بودن، به‌موقع بودن اطلاعات است (شرودر و همکاران، ۲۰۰۸). مهم‌ترین عامل موثر و تعیین‌کننده برای اتخاذ تصمیم‌های منطقی و آگاهانه از سوی سرمایه‌گذاران، اطلاعاتی است که توسط بازار سرمایه در دوره‌های زمانی

زیرا کاهش کیفیت گزارش‌گری مالی منتهی به افزایش عدم اطمینان از اطلاعات و به تبع آن صرف زمان بیشتر از سوی حسابرسان برای رسیدگی می‌شود (مهدوی و دهقانی، ۱۳۹۵). بنابراین با عنایت بر این که اطلاعات مالی نسبت به گذشت زمان از حساسیت بیشتری برخوردار است، با کاهش فاصله‌ی زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار گزارش حسابرسی، ارزش اطلاعاتی آن بیشتر خواهد شد (بدری و علی‌خانی، ۱۳۸۵). لونتیس و همکاران بر این باورند یکی از ویژگی‌های مهم بازارهای نوظهور ارایه‌ی به‌موقع گزارش حسابرسی است زیرا سرمایه‌گذاران غیر از صورت‌های مالی حسابرسی شده منبع قابل اتکای دیگری برای استفاده از اطلاعات ندارند. بنابراین گزارش‌گری به‌موقع موجب بهبود تصمیم‌گیری، اتخاذ تصمیم‌های منطقی اقتصادی و تخصیص بهینه‌ی منابع محدود و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در بازار سرمایه می‌شود. به این ترتیب با توجه به این که گزارش حسابرسی شامل اظهارنظر حسابرس در رابطه با قابلیت اعتماد صورت‌های مالی است، فلذا مشاهده می‌شود که به‌طور معمول سرمایه‌گذاران، دوره‌ی کوتاه‌تر این نوع گزارش را ترجیح می‌دهند؛ چرا که از نگاه سرمایه‌گذاران هر چه مدت زمان گزارش حسابرسی افزایش یابد، بیان‌گر نوعی خبر بد و یا ناخوشایند در مورد شرکت است (بلانکلی و همکاران، ۲۰۱۴). هدف این پژوهش مطالعه‌ی ارتباط برخی مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی (مالکیت متمرکز و بلوکه‌ی سهام) و تأخیر در ارایه‌ی گزارش‌های حسابرسی است. در ادامه این مقاله ابتدا مبانی نظری مطالعه حاضر و پیشینه آن، تبیین فرضیه‌های پژوهش، روش‌شناسی پژوهش، آمار توصیفی متغیرها و آزمون فرضیه‌ها و در انتهای مقاله نیز بحث و نتیجه‌گیری و پیشنهادهای برخواسته از نتایج پژوهش ارایه خواهد شد.

مروری بر پیشینه تحقیق

تأخیر در گزارش حسابرسی

در دنیای فعلی با حجم وسیعی از اطلاعات و محدودیت زمانی، شعار همه‌ی سازمان‌ها و نهادها، اطلاعات به‌موقع (سریع در زمان حداقل) است (حاجیها و احمدی، ۱۳۹۲).

اروپایی مطرح شد. سابقه‌ی این امر به گزارش معروفی به‌نام گزارش کادبری مربوط می‌شود که در سال ۱۹۹۲ منتشر شد. در این گزارش به وجود سهامداران نهادی و برقراری سیستم کنترل داخلی و حسابرسی داخلی تأکید زیادی شده بود. این گزارش در سال ۱۹۹۵ توسط کمیته‌ی هامپل نهایی شد. اکثر کشورهای جهان از جمله انگلستان، چین، کره، کانادا، استرالیا و ... دارای چنین نظام‌نامه‌ی راهبری به‌صورت مدون می‌باشند. در آمریکا نیز افشای ماجرای انتخابات واترگیت و هم‌چنین تقلب در بازار سرمایه‌ی آمریکا در سال ۲۰۰۱ باعث تصویب قانونی به‌نام ساریینز آکسلی یا همان حاکمیت شرکتی شد (حساس‌یگانه و همکاران، ۱۳۸۸). مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی باعث کاهش مشکلات نمایندگی در شرکت‌ها می‌شود که کیفیت این مکانیسم‌ها امری نسبی بوده و از شرکتی به شرکت دیگر متفاوت است. کیفیت حاکمیت شرکتی فرض می‌کند که در کلیه‌ی مراحل، ارزش‌آفرینی در شرکت وجود داشته باشد (پایوت، ۲۰۰۷). با توجه به فرآیند افشای اطلاعات، سرمایه‌گذاران (معامله‌گران) با مشکل عدم تقارن اطلاعاتی مواجه هستند. این مشکل زمانی ایجاد می‌شود که یکی از طرفین معامله نسبت به طرف دیگر دارای اطلاعات بیشتری است (گراهام و همکاران، ۲۰۰۵). نقش و اهمیت متولیان افشای اطلاعات در حاکمیت شرکتی متبلور می‌شود که شامل کنترل و رویه‌هایی برای اطمینان از عدم حرکت مدیریت شرکت در جهت منافع شخصی و حرکت در مسیر حداکثر کردن منافع سهامداران و ارزش شرکت است. سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر اطلاعات افشا شده توسط شرکت برای سهامداران آن اثر می‌گذارند و احتمال عدم افشای کامل و مطلوب اطلاعات و افشای اطلاعات کم‌اهمیت را کاهش می‌دهد. پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهند که در صورت وجود نظارت کارا و موثر هیات‌مدیره بر مدیریت، کیفیت اطلاعات منتشره توسط مدیریت افزایش می‌یابد (کارامانو و وافیس، ۲۰۰۵). لازم به ذکر است هر چقدر صورت‌های مالی تهیه شده توسط شرکت‌ها از کیفیت، شفافیت و ثبات رویه‌ی یکنواختی برخوردار باشد، حسابرسان مستقل در مدت زمان کوتاهی می‌توانند به ارایه‌ی خدمات حسابرسی و اعتباردهی بپردازند

تضمین عملکرد مدیریت شرکت مطابق با منافع سهامداران. اصول بنیادی حاکمیت شرکتی بر آن است که جو شفافیت، راستی و پاسخ‌گویی را در مدیریت سازمان تقویت نماید. پژوهش‌ها حاکی از این است که استقرار مناسب حاکمیت شرکتی موجب جذب و تخصیص بهینه‌ی منابع، افزایش کارایی عملیاتی، استیفای حقوق سهامداران و رشد سرمایه‌گذاری پایدار از طریق جلب اعتماد سرمایه‌گذاران می‌شود. برای نیل به این مقصود، مسئولان ذیربط باید با تدوین اصول مناسب حاکمیت شرکتی و ایجاد بستر مناسب قانونی و نظارتی زمینه‌ی لازم را برای سرمایه‌گذاری سهامداران و هم‌چنین حفظ حقوق آن‌ها فراهم آورند. اصول حاکمیت شرکتی از جمله اصول اساسی برای حفظ حقوق سهامداران به‌ویژه سهامداران خرد محسوب می‌شود (کرباسی یزدی و همکاران، ۱۳۹۲).

تأثیرگذاری حاکمیت شرکتی بر انتشار به‌موقع صورت‌های مالی غیرقابل انکار است (لارا و همکاران، ۲۰۰۹)؛ طوری که منتهی به بهبود کیفیت ارزیابی مدیران از فعالیت‌ها، کاهش مخاطره و آرایه‌ی به‌موقع صورت‌های مالی می‌شود (کلات‌ورثی و همکاران، ۲۰۱۰). یکی از پیامدهای مثبت به‌کارگیری مناسب اصول راهبری شرکتی کاهش تأخیر در مدت زمان گزارش‌گری مالی است (کال‌زیک، ۲۰۰۴؛ بلنچت، ۲۰۰۲؛ پریکت، ۲۰۰۲). شرکت‌های دارای سهام‌داران عمده با حداقل تأخیر ممکن گزارش‌های مالی خود را منتشر می‌کنند (عبدالسلام و استریت، ۲۰۰۷). یافته‌های حاصل از پژوهش کارسلاو و کاپلان (۱۹۹۱) بیان‌گر این است که شرکت‌های تحت کنترل مالکان و یا شرکت‌هایی که بزرگ‌تر مساوی ۳۰ درصد سهام آن‌ها تحت کنترل سهام‌دار عمده است نسبت به شرکت‌های تحت کنترل مدیران گزارش‌گری مالی با تأخیری بیشتر تا انتهای دوره‌ی مالی منتشر می‌کنند. سهام‌دار عمده قادر به دخالت در انتشار گزارش‌های مالی در راستای دستیابی به اهداف مدنظر خویش است؛ اما در شرکت‌های تفکیک شده‌ی پست سازمانی مدیرعاملی و مالکیت، مدیریت برای برگزاری سریع مجمع و تصویب صورت‌های مالی در جهت انجام زودتر مسئولیت و تسویه حساب خود در تلاش است تا گزارش‌های مالی را با حداقل تأخیر زمانی آرایه دهد.

امروزه به‌موقع بودن اطلاعات در قالب معیاری مهم از سوی نهادهای حرفه‌ای و استاندارددگذار، تحلیل‌گران اطلاعات مالی، سهام‌داران، نهادهای علمی، مدیران و جامعه مورد توجه قرار گرفته است. برای اطمینان حاصل شدن نسبت به اطلاعات مربوط آرایه شده، گردآوری، خلاصه کردن و انتشار اطلاعات مالی در حد امکان سریع و بدون وقفه انجام گیرد. در فرآیند تصمیم‌گیری اطلاعات تاریخی برای تصمیم‌گیرندگان و فعالان بازار ارزش چندانی نخواهد داشت (آبدین و زلوی، ۲۰۱۲). کارآیی بورس ارتباط تنگاتنگی با اطلاعات موجود در بازار و انعکاس به‌موقع و سریع اطلاعات بر روی قیمت‌های اوراق بهادار دارد. با توجه به حرکت به سمت خصوصی‌سازی شرکت‌های ایرانی در سال‌های اخیر اطلاعات مالی منتشرشده از سوی شرکت‌های ایرانی نقش مهمی را در این راستا ایفا می‌کند (ستایش و همکاران، ۱۳۹۲). یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های کیفی اطلاعات اطلاعات مالی به‌موقع بودن اطلاعات است. به‌موقع بودن به در دسترس بودن اطلاعات در زمان مناسب دلالت دارد. در صورتی که اطلاعات در زمان مناسب در اختیار استفاده‌کنندگان قرار نگیرد، سودمندی خود را جهت اتخاذ تصمیم و قضاوت توسط استفاده‌کنندگان از دست می‌دهند (پیلی، ۲۰۰۷). متغیر کلیدی در به‌موقع بودن تأخیر در گزارش‌گری است. از آن‌جا که اطلاعات مالی نسبت به گذشت زمان ارزش و سودمندی خود را در تصمیم‌گیری‌ها از دست می‌دهد، بنابراین هر چه فاصله‌ی زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورت‌های مالی (تأخیر در گزارش‌گری) کوتاه‌تر شود، ارزش اطلاعات منتشر شده بیشتر می‌شود. یکی از دلایل اصلی عنوان شده از سوی شرکت‌ها برای تأخیر در آرایه‌ی صورت‌های مالی سالانه نیاز به انجام خدمات حسابرسی می‌باشد. به عبارت دیگر طولانی شدن زمان انتشار صورت‌های مالی و طولانی شدن عملیات حسابرسی در هم پیچیده شده‌اند و به صورت مترادف در ادبیات گزارش‌گری مالی به‌کار برده می‌شوند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۳).

حاکمیت شرکتی

حاکمیت شرکتی عبارتست از فرآیند نظارت و کنترل برای

عملکرد مالی شرکت و نوع حسابرِس دارای ارتباط معنی‌داری است. یافته‌های حاصل از پژوهش شو و همکاران (۲۰۱۵) بیان‌گر این است که هم سطح و هم میزان نوسان در تأخیر ارایه‌ی گزارش حسابرِس با خطر اعتباری مشتریان در ارتباط است. همچنین سطح (نوسانات) تأخیر در ارایه‌ی گزارش حسابرِس، ضعیف‌ترین (بیشترین) قدرت پیش‌بینی بحران مالی را برای شرکت‌ها به همراه دارد.

حاجیه‌ها و فتحی مقدم بادی (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای رابطه‌ی تغییر در اظهارنظر حسابرِس با تأخیر در گزارش‌گری مالی را بررسی نمودند و نتایج آن‌ها نشان داد که تغییر (بهبود یا پیشرفت) در اظهارنظر حسابرِس با تأخیر در گزارش‌گری مالی رابطه‌ی معنی‌داری دارد و در حالی که متغیرهای کنترلی پژوهش شامل هزینه‌ی دعاوی حقوقی، تغییر حسابرِس، تجدیدنظر یا تدوین استانداردهای حسابرِس، تصدی هم‌زمان ریاست هیأت‌مدیره توسط مدیرعامل و اهرم مالی با تأخیر در گزارش‌گری مالی رابطه‌ی معنی‌داری ندارند. رضایی دولت‌آبادی و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی عوامل تأثیرگذار بر تأخیر انتشار صورت‌های مالی سالانه‌ی حسابرِس شده‌ی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. یافته‌های حاصل از بررسی نشان می‌دهد که بین اندازه‌ی شرکت و دوره‌ی تصدی حسابرِس و همچنین بین اندازه‌ی شرکت و دوره‌ی ضمنی تأثیر معنی‌دار و منفی وجود دارد و در نهایت شرکت‌هایی که نسبت بدهی (اهرم مالی) بیشتری دارند، شرکت‌هایی که دارای اخبار خوب هستند و همچنین شرکت‌هایی که تعداد سهام‌داران عمده‌ی آن‌ها بیشتر است، تأخیر بیشتری در انتشار صورت‌های مالی سالانه‌ی حسابرِس شده دارند. حاجیه‌ها و قادری (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر فرصت‌های سرمایه‌گذاری بر تأخیر در گزارش حسابرِس پرداختند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که بین فرصت‌های سرمایه‌گذاری و تأخیر در گزارش حسابرِس ارتباط مثبت و معنی‌داری قوی‌تری وجود دارد. این یافته نشان می‌دهد که فرصت‌های سرمایه‌گذاری منجر به افزایش مخاطره‌ی حسابرِس می‌شوند و در نتیجه حسابرِس مستقل دامنه‌ی کار حسابرِس مورد نیاز را افزایش می‌دهند؛

آل‌اجمعی (۲۰۰۸) در پژوهشی به مطالعه و بررسی گزارش‌گری در بازار سرمایه و تأخیر در گزارش حسابرِس پرداخت. یافته‌های حاصل از پژوهش بیان‌گر تأثیر متغیرهای اندازه‌ی شرکت، سودآوری، حاکمیت شرکتی و اهرم بر به‌موقع بودن گزارش‌گری سالانه واحدهای انتفاعی و تأخیر حسابرِس دارد. محمد نور و همکاران (۲۰۱۰) در پژوهشی با مطالعه و بررسی گزارش‌های مالی ۶۲۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مالزی به این نتیجه رسیدند که بین برخی مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی و تأخیر گزارش حسابرِس ارتباطی معنی‌دار وجود دارد. طوری که شرکت‌های با حاکمیت شرکتی منطقی و مناسب در ارایه‌ی گزارش حسابرِس تأخیر کم‌تری دارند. ایزمی و همکاران (۲۰۱۰) تأثیر نوع مالکیت حاکم بر شرکت‌ها را بر به‌موقع بودن گزارش‌گری مالی مورد مطالعه و بررسی قرار دادند. آن‌ها اثر سه عامل تمرکز مالکیت، مالکیت نهادی و مالکیت خارجی را بر به‌موقع بودن انتظار اطلاعات مدنظر قرار گرفتند. یافته‌های حاصل از پژوهش بیان‌گر این است که شرکت‌هایی که دارای سطح متوسطی از مالکیت نهادی هستند و همچنین شرکت‌هایی که دارای مالکیت خارجی عمده‌ای هستند صورت‌های مالی حسابرِس شده را با تأخیر کم‌تری منتشر می‌کنند و گزارش‌گری به‌موقع‌تری دارند. بلانکلی و همکاران (۲۰۱۴) بر این باورند گزارش‌گری به‌موقع موجب بهبود تصمیم‌گیری، اتخاذ تصمیم‌های منطقی اقتصادی و تخصیص بهینه‌ی منابع محدود و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در بازار سرمایه می‌شود. به این ترتیب با توجه به این که گزارش حسابرِس شامل اظهارنظر حسابرِس در رابطه با قابلیت اعتماد صورت‌های مالی است، فلذا مشاهده می‌شود که به‌طور معمول سرمایه‌گذاران، دوره‌ی کوتاه‌تر این نوع گزارش را ترجیح می‌دهند؛ چرا که از نگاه سرمایه‌گذاران هر چه مدت زمان گزارش حسابرِس افزایش یابد، بیان‌گر نوعی خبر بد و یا ناخوشایند در مورد شرکت است. یافته‌های حاصل از پژوهش ای‌مره و الی‌جا (۲۰۱۵) در رابطه با مطالعه و بررسی برخی ویژگی‌های شرکت و تأخیر در زمان ارایه‌ی گزارش حسابرِس بیان‌گر این است که اندازه‌ی شرکت و اهرم مالی ارتباطی معنی‌دار با تأخیر گزارش حسابرِس ندارند ولی

و در صورت تأیید، می‌بایست کلیه داده‌ها را با یکدیگر ترکیب کرد و به وسیله‌ی یک رگرسیون کلاسیک تخمین پارامترها را انجام داد، در غیراین صورت داده‌ها را به صورت داده‌های پانلی در نظر گرفت. در صورتی که نتایج این آزمون مبنی بر به‌کارگیری داده‌ها به صورت داده‌های پانلی شود، می‌بایست برای تخمین مدل پژوهش از یکی از مدل‌های اثرات ثابت یا اثرات تصادفی استفاده شود. برای انتخاب یکی از دو مدل باید آزمون هاسمن اجرا شود. فرض صفر آزمون هاسمن مبنی بر مناسب بودن مدل اثرات تصادفی برای تخمین مدل‌های رگرسیونی داده‌های تابلویی است.

جامعه‌ی آماری این پژوهش در برگیرنده‌ی کلیه‌ی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. دوره‌ی زمانی پژوهش از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۳۹۵ در نظر گرفته شده است. همچنین در این پژوهش نمونه‌ای به حجم ۹۵ شرکت براساس معیارهای زیر از جامعه‌ی آماری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب شده است:

الف) با توجه به دوره‌ی زمانی دسترسی به اطلاعات (۱۳۹۵-۱۳۹۱)، شرکت قبل از سال ۱۳۹۱ در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده باشد و نام آن تا پایان سال ۱۳۹۵ از فهرست شرکت‌های یاد شده حذف نشده باشد؛ ب) به‌منظور افزایش توان هم‌سنجی و هم‌سان‌سازی شرایط شرکت‌های انتخابی، سال مالی شرکت‌ها باید به پایان اسفند ماه هر سال منتهی شود؛ پ) به‌دلیل شفاف نبودن مرزبندی بین فعالیت‌های عملیاتی و تأمین مالی شرکت‌های مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی و ...)، این شرکت‌ها از نمونه حذف شده‌اند؛ ت) شرکت‌هایی که اطلاعات آن‌ها برای محاسبه‌ی متغیرهای اولیه‌ی صورت‌های مالی ناقص بوده‌اند از نمونه حذف شده‌اند؛ ث) شرکت‌ها نباید توقف فعالیت داشته و دوره‌ی فعالیت خود را تغییر داده باشند.

در این پژوهش متغیرهای مستقل عبارتند از:

مالکیت متمرکز: نظارت سهامداران عمده ممکن است تأثیر ویژه‌ای روی ابعاد مختلف رفتاری شرکت مانند سودآوری، عملکرد شرکت، سیاست‌های سرمایه‌گذاری و

بنابراین انتظار می‌رود تأخیر در گزارش حسابرسی رخ دهد. مهدوی و دهقانی (۱۳۹۵) به مطالعه‌ی نقش میانجی‌گری تأخیر غیرعادی در ارزیابی گزارش حسابرسی در تبیین رابطه‌ی بین کیفیت سود و ارزش شرکت پرداختند. یافته‌های حاصل از پژوهش بیان‌گر ارتباط معکوس و معنی‌دار بین تأخیر غیرعادی در ارزیابی گزارش حسابرسی و ارزش شرکت است. افزون بر این رابطه‌ی میانجی‌گری تأخیر غیرعادی در ارزیابی گزارش حسابرسی در تبیین رابطه‌ی بین کیفیت سود و ارزش شرکت تأیید شد.

فرضیه‌های پژوهش

بین معیارهای حاکمیت شرکتی و تأخیر در ارزیابی گزارش حسابرسی ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

بین مالکیت متمرکز و تأخیر در ارزیابی گزارش حسابرسی ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

بین مالکیت بلوکه و تأخیر در ارزیابی گزارش حسابرسی ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

روش تحقیق

این پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی از نوع همبستگی و از نظر هدف کاربردی می‌باشد. انجام پژوهش در چارچوب استدلال‌های قیاسی-استقرایی صورت می‌پذیرد، بدین معنی که مبانی نظری و پیشینه‌ی پژوهش از راه کتابخانه‌ای، مجلات و سایر سایت‌های معتبر در قالب قیاسی، و گردآوری داده‌ها برای تأیید و رد فرضیه‌ها از راه استقرایی صورت می‌پذیرد. به‌دلیل نوع داده‌های مورد مطالعه، مقایسه‌ی هم‌زمان داده‌های مقطعی و طولی از روش الگوهای داده‌های ترکیبی (پانل دیتا) برای برآورد ضرایب و آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است. ابتدا برای تعیین روش به‌کارگیری داده‌های ترکیبی و تشخیص همگن یا ناهمگن بودن آن‌ها از آزمون چاو استفاده شده است. فرضیه‌های آماری این آزمون به شرح زیر است:

$$H_0 = \text{Pooled Data}$$

$$H_1 = \text{Panel Data}$$

در این آزمون فرض صفر مبنی بر همگن بودن داده‌هاست

مخاطره‌ی بالاتر شرکت است. بین اهرم مالی و تأخیر در گزارش حسابرسی ارتباطی مستقیم مورد انتظار است زیرا در چنین مواردی حسابرسان نگران کم‌تر از واقع نشان دادن بدهی‌ها توسط شرکت خواهند بود. بنابراین حسابرسان برای کاهش میزان مسئولیت خود در مقابل دعاوی مطرح شده در آینده رسیدگی مفصل‌تری را انجام داده و اجرای روش‌های حسابرسی را طوری طراحی و اجرا کنند که اطمینان از ثبت کامل بدهی‌ها به‌دست آورند. انجام این‌گونه اقدامات از طرف حسابرسان منجر به طولانی شدن زمان تکمیل عملیات حسابرسی و تأخیر در ارائه گزارش خواهند شد.

زیان‌ده بودن شرکت: چنان‌چه شرکت در هر یک از سال‌های مورد مطالعه زیان گزارش کرده باشد، ارزش یک شرکت و تأخیر در گزارش حسابرسی ارتباطی مستقیم مورد انتظار است زیرا گزارش سود یا زیان می‌تواند به‌عنوان خبر خوب یا بد در رابطه با نتایج عملکرد سالیانه‌ی شرکت مورد توجه قرار گیرد. در مورد شرکت‌های زیان‌ده مدیران شرکت‌ها تمایل دارند انتشار گزارش‌های مالی سالیانه با تأخیر باشد تا از عواقب انتشار خبر بد اجتناب کنند. از این‌رو مدیران شرکت‌های زیان‌ده راغب هستند حسابرسان از برنامه‌ی زمانی معمول حسابرسی عقب‌تر باشند و عملیات حسابرسی و به‌تبع آن گزارش حسابرسی با تأخیر ارائه شود.

با توجه به متغیرهای پژوهش مدل پژوهش به‌صورت ارائه می‌شود:

$$ARL_{it} = \beta_0 + \beta_1 MAJ_{it} + \beta_2 PBO_{it} + \beta_3 Size_{it} + \beta_4 FI_{it} + \beta_5 Loss_{it} + \varepsilon_{it}$$

ARL_{it}: تأخیر در گزارش حسابرسی،
 MAJ_{it}: مالکیت متمرکز،
 PBO_{it}: مالکیت بلوکه،
 Size_{it}: اندازه‌ی شرکت،
 FI_{it}: اهرم مالی،
 Loss_{it}: زیان‌ده بودن

آمار توصیفی داده‌های پژوهش در جدول (۱) ارائه می‌شود:

انتخاب سیاست‌های اجرایی و مالی داشته باشد. در واقع مالکان قادر به کاهش این مشکلات می‌باشند. به علت مقدار سرمایه‌گذاری‌شان آنها دارای انگیزه بهتری برای نظارت بر مدیریت و قدرت بیشتری جهت انجام تصمیمات اثرگذار نسبت به سهامداران جزء و مالکان پراکنده می‌باشند. آنها ممکن است روی تصمیمات عملیاتی شرکت با استفاده از نظارت بر مدیران اثر بگذارند و سبب بهبود انتخاب پروژه‌ها و سطوح سرمایه‌گذاری و کاهش احتمال تلف شدن منابع شوند (بیکر، ۲۰۱۰). برای عملیاتی کردن این متغیر به این صورت عمل می‌کنیم که اگر حداقل نصف به علاوه یک درصد سهام در دست ۲ سهامدار عمده اول باشد عدد یک و در غیر این صورت از عدد صفر استفاده می‌کنیم.

درصد سهام در دست دارندگان بلوکهای سهام: طبق تعریف جاکوبی و ژانگ (۲۰۱۰) به سهامدارانی گفته می‌شود که دارای حداقل ۵ درصد از سهام منتشره شرکت باشند. در نهایت درصد سهام متعلق به دارندگان بلوکهای سهام به عنوان متغیر مستقل پژوهش مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در این پژوهش متغیر وابسته تأخیر در گزارش حسابرسی است که هم‌راستا با پژوهش‌های ای‌مره و الی‌جا (۲۰۱۵)، فام و همکاران (۲۰۱۴)، حاجیها و رفیعی (۱۳۹۳)، حاجیها و قادری (۱۳۹۵) به صورت زیر محاسبه می‌شود:

فاصله‌ی زمانی پایان سال و تاریخ گزارش حسابرسی. متغیرهای کنترلی در این پژوهش عبارتند از:

اندازه‌ی شرکت برابر است با لگاریتم طبیعی کل دارایی‌های شرکت در انتهای دوره‌ی مالی است. بین اندازه‌ی شرکت و تأخیر در گزارش حسابرسی ارتباطی معکوس مورد انتظار است زیرا به‌دلیل استقرار سیستم‌های کنترل داخلی قوی در شرکت‌های بزرگ احتمال وقوع اشتباه در صورت‌های مالی کاهش می‌یابد و در نتیجه حسابرسان می‌توانند بر سیستم کنترل داخلی شرکت اتکای بیشتری کنند و به‌طور چشم‌گیری از حجم آزمون‌های محتوا می‌کاهند.

اهرم مالی: از طریق نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها محاسبه می‌شود. هر چه قدر این نسبت بیشتر باشد بیان‌گر

جدول (۱): توصیف داده‌های پژوهش

نام متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس	چولگی	کشیدگی
تأخیر در گزارش حسابرسی	۷۶/۸۱۰۷	۳۷/۴۳۹۴	۷۵۲/۹۱۹	-۰/۲۵	-۱/۲۷۳
مالکیت متمرکز	-۰/۷۴۹۳	-۰/۴۳۳۹۸	-۰/۱۸۸	-۱/۱۵۵	-۰/۶۶۹
درصد سهام در دست دارندگان بلوکهای سهام	-۰/۷۲۵۵	-۰/۱۸۵۳	-۰/۰۳۴	-۱/۲۵۴	۱/۶۱۲
اندازه‌ی شرکت	۱۴/۱۷۰۹	۱/۴۳۳۲	۲/۰۲۶	-۰/۲۶۰	-۰/۰۹۴
اهرم مالی	-۰/۶۱۴۷	-۰/۲۳۷۵	-۰/۰۵۲	-۰/۳۴۷	۱/۱۱۶
زیان ده بودن	-۰/۰۹۸	-۰/۲۹۸۶۱	-۰/۰۸۹	۲/۷۰۲	۵/۳۳۱

سهام بیان گر این است که ۷۲/۵۵ درصد از سهام شرکت‌های مورد مطالعه در اختیار سهام‌داران بلوکه‌ای می‌باشند. میزان چولگی و کشیدگی محاسبه شده برای متغیر وابسته نشان از نرمال بودن و توزیع مناسب است. در جدول ۲ ضریب همبستگی متغیرهای پژوهش ارائه می‌شود:

میانگین محاسبه شده برای متغیر تأخیر در گزارش حسابرسی در حدود ۷۷ روز است. به این معنی که گزارش حسابرسی در شرکت‌های مورد مطالعه با حدود ۷۷ روز تأخیر ارائه می‌شود. میانگین مالکیت متمرکز ۷۴/۹۳ درصد است به این مفهوم که این میزان شرکت‌ها مالکیت متمرکز را دارا هستند و میانگین درصد سهام در دست دارندگان بلوکهای

جدول (۲): ضریب همبستگی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	تأخیر در گزارش حسابرسی	مالکیت متمرکز	درصد سهام در دست دارندگان بلوکهای سهام	اندازه‌ی شرکت	اهرم مالی	زیان ده بودن
تأخیر در گزارش حسابرسی	۱					
مالکیت متمرکز	۰/۱۵۶**	۱				
درصد سهام در دست دارندگان بلوکهای سهام	۰/۰۰۲	۰/۶۵۷**	۱			
اندازه‌ی شرکت	۰/۰۰۵	۰/۰۴۸	۰/۱۷۰**	۱		
اهرم مالی	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۱۵*	۰/۰۰۲	۱	
زیان ده بودن	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۰۰۶	۱

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

آزمون اف - لیمر و هاسمن

قبل از آزمون فرضیه‌های پژوهش اقدام به بررسی همگن یا ناهمگن بودن داده‌ها با استفاده از آزمون اف - لیمر می‌کنیم:

جدول (۳): یافته‌های حاصل از آزمون چاو

فرض صفر	مدل آزمون	آماره‌ی آزمون	سطح معنی‌داری	نتیجه‌ی آزمون
عرض از مبدأ تمامی مقاطع با هم یکسان است.	مدل فرضیه‌های پژوهش	۱/۴۸۷۸	۰/۰۱۱۴	عدم پذیرش

مدل فرضیه‌های پژوهش مناسب است. بعد از انتخاب روش داده‌های تابلویی با آزمون اف - لیمر، از آزمون هاسمن برای تعیین استفاده از اثرات ثابت یا تصادفی استفاده می‌کنیم:

با توجه به سطح معنی‌داری به‌دست آمده از آزمون اف-لیمر مقاطع مورد بررسی ناهمگن و دارای تفاوت‌های فردی بوده بنابراین استفاده از روش داده‌های تابلویی برای

جدول (۴): یافته‌های حاصل از آزمون هاسمن

فرض صفر	مدل آزمون	آماره‌ی آزمون	سطح معنی‌داری	نتیجه‌ی آزمون
تفاوت در ضرایب نظام‌مند نیست	مدل فرضیه‌های پژوهش	۴/۶۴۲۹	۰/۴۶۱۰	پذیرش

انتخاب مدل با اثرات ثابت در مقابل مدل با اثرات تصادفی استفاده شد. پس از برازش مدل‌های رگرسیونی، برای بررسی معناداری کلی مدل از آماره‌ی فیشر، برای بررسی معناداری ضرایب متغیرهای توضیحی مدل از آماره‌ی تی‌استیودنت، برای بررسی خودهمبستگی سریالی پس‌مانده‌های مدل از آماره‌ی دوربین-واتسون و برای بررسی توان توضیح مدل از آماره‌ی ضریب تعیین تعدیل شده بهره گرفته شد. در خصوص آماره‌های مختلف مطرح شده، تصمیم‌گیری بر اساس مقایسه‌ی آماره‌های به‌دست آمده با مقادیر بحرانی و همچنین از طریق مقایسه‌ی احتمال بدست آمده از آماره‌ی مورد نظر با سطح خطای ۵ درصد (سطح اطمینان ۹۵ درصد) انجام گردید. یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش به شرح جدول ۵ ارایه می‌گردد:

با توجه به سطح معنی‌داری به‌دست آمده از آزمون هاسمن، تفاوت در ضرایب نظام‌مند نیست. بنابراین استفاده از روش اثرات تصادفی بر روش ثابت ارجح است.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از مدل رگرسیونی ترکیبی بهره گرفته شد. داده‌های مورد نیاز برای بررسی این فرضیه از نوع داده‌های ترکیبی می‌باشند که در حقیقت ترکیبی از داده‌های مربوط به شرکت‌های مختلف در سال‌های مختلف است و به صورت مشاهده‌های شرکت - سال در نظر گرفته شده‌اند. جهت انتخاب الگوی مناسب برای برازش مدل‌های رگرسیونی فرضیه‌های پژوهش حسب مورد از آزمون اف - لیمر و برای انتخاب مدل ترکیبی دارای اثرات در مقابل مدل تلفیقی بدون اثرات و از آزمون هاسمن برای

جدول (۵): یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش

نام متغیر	ضرایب	انحراف استاندارد	آماره‌ی آزمون	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۶۹/۷۳۶۲۲	۱۴/۷۱۷۷۱	۴/۳۳۷۵۷۳	-/۰۰۰۰
مالکیت متمرکز	-۱/۱۴۸۵۴۱	۴/۴۹۷۴۳۵	--/۲۵۵۳۷۷	-/۷۹۸۶
درصد سهام در دست دارندگان بلوکهای سهام	-۳۹/۳۱۸۷۱	۱۰/۶۴۴۳۴	-۳/۶۹۳۸۶	-/۰۰۰۳
اندازه‌ی شرکت	۱/۴۳۰۸۱۱	۱/۰۳۰۴۶۱	۱/۳۸۸۵۱۵	-/۱۶۶۰
اهرم مالی	۲۶/۹۷۹۵۶	۶/۸۴۸۰۱۴	۳/۹۳۹۷۶۴	-/۰۰۰۱
زیان ده بودن	۱/۵۰۴۴۸۶	۵/۶۹۱۶۰۹	-/۲۶۴۳۳۴	-/۷۹۱۷

ضریب تعیین: ۰/۳۶۶۷۹۱؛ ضریب تعیین تعدیل شده: ۰/۱۹۷۲۱۹؛ آماره آزمون: ۲/۱۶۳۰۴۷؛ سطح معنی‌داری: ۰/۰۰۰۰۰۲؛ آماره‌ی دوربین - واتسون: ۲/۱۴۸۴۱۲

سطح معنی‌داری برای تک تک متغیرها و همچنین برای کل مدل در سطح اطمینان ۹۵ درصد محاسبه شده است. با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده‌ی مدل برازش شده‌ی فرضیه‌های پژوهش می‌توان ادعا کرد که حدود ۱۹/۷۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترل توضیح داده می‌شود. خودهمبستگی نقض یکی از فرض‌های استاندارد الگوی رگرسیون است و از آماره‌ی دوربین-واتسون می‌توان جهت تعیین بود و نبود خودهمبستگی در الگوی رگرسیون استفاده کرد. آماره‌ی دوربین - واتسون محاسبه شده برای فرضیه‌ی ۲/۱۴ که بین ۲/۵-۱/۵ می‌باشد بیان‌گر عدم وجود خودهمبستگی است و استقلال باقی مانده‌های اجزای خطا را نشان می‌دهد. همان‌طور که در نگاره‌ی ۵ مشاهده می‌گردد سطح معنی‌داری برای متغیر درصد سهام در دست دارندگان بلوکهای سهام از سطح خطای ۵ درصد کم‌تر است و وجود ارتباط معکوس و معنی‌داری بین متغیر درصد سهام در دست دارندگان بلوکهای سهام و تأخیر در گزارش حسابرسی تأیید می‌شود. به عبارتی با افزایش میزان مالکیت بلوکه‌ی سهام، تأخیر در گزارش حسابرسی کاهش می‌یابد ولی با توجه به سطح معنی‌داری محاسبه شده برای متغیر مالکیت متمرکز که بیشتر از سطح خطای ۵ درصد است، وجود ارتباط معنی‌داری با تأخیر در گزارش حسابرسی تأیید نمی‌شود. از متغیرهای کنترلی اهرم مالی ارتباطی معکوس و معنی‌داری با تأخیر در گزارش حسابرسی دارد. هر چقدر میزان بدهی‌ها و تعهدات شرکت افزایش می‌یابد، احتمال تأخیر در گزارش

حسابرسی افزایش می‌یابد.

نتیجه‌گیری

اشتون و همکاران (۱۹۸۷) فاصله‌ی بین پایان سال مالی تا تاریخ گزارش حسابرسی را به‌عنوان تأخیر در زمان صدور گزارش حسابرسی بیان می‌کنند. این تأخیر منتهی به تأخیر در انجام معاملات توسط سهام‌داران بالفعل و بالقوه‌ی شرکت تا زمان انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده می‌شود که به تبع آن تأثیر منفی روی قیمت سهام خواهد گذاشت. اووسو آسناه (۲۰۰۰) یکی از معیارهای به‌موقع بودن صورت‌های مالی را به‌موقع بودن فرآیند حسابرسی مطرح می‌کند. بنابراین ضروری است که شرکت‌ها به فرآیند حسابرسی در راستای به‌موقع بودن صورت‌های مالی اهمیت ویژه‌ای بدهند. وجود سهام‌دار عمده (کنترل کننده)، هزینه‌ی نمایندگی را کاهش و کیفیت گزارش‌گری مالی را افزایش می‌دهد؛ چرا که با این وجود تمایل مدیران در جهت گام برداشتن در راستای منافع سهام‌داران افزایش می‌یابد و به تبع آن تقلب در گزارش‌گری مالی به واسطه‌ی دست‌کاری سود حسابداری به‌نحو قابل ملاحظه‌ای کاهش خواهد یافت (ملکیان و دریایی، ۱۳۹۰). رویکنبرگ (۲۰۰۶) بر این باور است که موثرترین روش برای کسب اطمینان از مدیریت مناسب یک شرکت در بازارهای نوظهور احتمالاً تمرکز مالکیت باشد؛ بخاطر این که سهام‌داران عمده که بر مدیریت شرکت با دقت نظارت می‌کنند، خودشان در خصوص نحوه‌ی اداره‌ی شرکت با مدیران

مدیریت ایران، سال چهارم، شماره ۱۳، صص: ۱۰۰ - ۷۵. رضایی دولت‌آبادی، حسین؛ حیدری سلطان‌آبادی، حسن؛ بوستانی، حمیدرضا؛ کریمی سیمکانی؛ صادق (۱۳۹۳). بررسی عوامل تأثیرگذار بر تأخیر انتشار صورت‌های مالی سالانه‌ی حسابرسی‌شده‌ی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری مالی، سال ششم، شماره ۲۱، صص: ۸۲ - ۵۱.

ستایش، محمد حسین؛ رضایی، غلامرضا؛ زیاری، سارا؛ کاظم‌نژاد، فاطمه (۱۳۹۲). بررسی رابطه‌ی بین کیفیت اطلاعات مالی و محدودیت در تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه‌ی حسابداری مالی، دوره ۵، شماره ۱۹، صص: ۴۵ - ۲۱.

کرباسی یزدی، حسین؛ نوری‌فرد، یداله؛ چناری، حسن (۱۳۹۲). مبانی و مفاهیم کلی سیستم راهبری (حاکمیت) شرکتی، همایش ملی حاکمیت شرکتی، دانشگاه الزهراء و سازمان بورس اوراق بهادار تهران.

مهدوی، غلامحسین؛ دهقانی سعدی، علی‌اصغر (۱۳۹۵). نقش میانجی‌گری تأخیر غیرعادی در رایحه‌ی گزارش حسابرسی در تبیین رابطه‌ی بین کیفیت سود و ارزش شرکت، مجله‌ی دانش حسابداری، سال هفتم، شماره ۲۶، صص: ۱۳۰ - ۱۰۷.

Abdelsalam, O. & Street, D. (2007). "Corporate governance and the timeliness of corporate internet reporting by U.K. listed companies", *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*, 16, 111-130.

Abidin, Sh. Ahmad-Zaluki, N. (2012). Auditor Industry Specialism and Reporting Timeliness, *Social and Behavioral Sciences*, 65: 873 - 878.

Al-Ajmai, J. (2008), "Audit and reporting Delays: Evidence from An Emerging Market. *Advances in Accounting*", Incorporating Advances in International Accounting, No, 24, PP. 217-226.

Ashton, R.H., Willingham, J.J., Elliott, R.K., 1987. An empirical analysis of audit delay. *Journal of*

مذاکره می‌نمایند. هدف این پژوهش مطالعه‌ی ارتباط برخی مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی (مالکیت متمرکز و بلوکه‌ی سهام) و تأخیر در رایحه‌ی گزارش‌های حسابرسی است. یافته‌های حاصل از پژوهش بیان‌گر این است که بین مالکیت متمرکز و تأخیر در گزارش حسابرسی ارتباط معنی‌داری وجود ندارد ولی با وجود عدم معنی‌داری، ارتباطی معکوس برقرار هست؛ هم‌چنین بین درصد سهام در دست دارندگان بلوکه‌های سهام و تأخیر در گزارش حسابرسی ارتباطی معکوس و معنی‌دار وجود دارد. در حالت کلی یافته‌ها بیان‌گر تأثیر اصول راهبری شرکتی بر کاهش تأخیر در رایحه‌ی گزارش حسابرسی است. یافته‌های حاصل از پژوهش با یافته‌های پژوهش آل‌اجمعی (۲۰۰۸)، محمد نور و همکاران (۲۰۱۰) سازگار است. در راستای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود که برای معیارهای اصول راهبری شرکتی از چک لیست تهیه شده بر اساس استانداردهای ISS و پژوهش‌گری و گونزالز (۲۰۰۸) در قالب ۸ طبقه و ۲۱ سوال تعدیل شده بر اساس شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران استفاده شود.

فهرست منابع

حاجیها، زهره؛ احمدی، مهدیه (۱۳۹۲). رایحه‌ی به‌موقع صورت‌های مالی میان دوره‌ای: بررسی تأثیر عملکرد مالی و اقتصادی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه‌ی حسابداری مالی، دوره ۵، شماره ۲۰، صص: ۱۷۲ - ۱۴۹.

حاجیها، زهره؛ فتحی مقدم بادی، مجتبی (۱۳۹۳). رابطه‌ی تغییر در اظهارنظر حسابرسی با تأخیر در گزارش‌گری مالی، فصلنامه‌ی مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۱، شماره ۴۱، صص: ۱۵۶ - ۱۳۱.

حاجیها، زهره؛ قادری، صلاح‌الدین (۱۳۹۵). بررسی تأثیر فرصت‌های سرمایه‌گذاری بر تأخیر در گزارش حسابرسی، مجله‌ی دانش حسابداری مالی، دوره ۳، شماره ۲، صص: ۱۰۷ - ۹۱.

حساس‌یگانه، یحیی؛ رئیسی، زهره؛ حسینی، سید مجتبی (۱۳۸۸). رابطه‌ی بین حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه‌ی علوم

- Kulzick, R. S. (2004). Sarbanes-Oxley: Effects on financial transparency, *Advanced Management Journal*, 69, 43-49.
- Lara, J.M.G. & Osam, B.G. & Penalva, F. (2009). Accounting Conservatism and Corporate Governance, *Review of Accounting Studies*, 14, 191-201.
- Mohamad-Nor, M.N., Shafi, R., Wan-Hussian, W.N. (2010). Corporate governance and Audit report lag in malaysia, *Asian Academy of Management Journal*, 6 (2):
- Owusu-Ansah, S., 2000. Timeliness of corporate financial reporting in emerging capital markets: Empirical evidence from the Zimbabwe Stock Exchange, *Accounting and Business Research*, 30: 241-254.
- Pili. A. (2007). The Adoption of a comprehensive Income statement in Italy: Has the time of a New Disclosure com? Working paper, University of Cagliari.
- Piot. (2007). "Corporate Governance, Audit Quality and the Cost of Debt Financing of French Listed Companies". Associate Professor Montpellier Business School.
- Prickett, R. (2002). Sweet clarity, *Financial management*, 18-20.
- Schroeder, Richard, G.& Clark, Myrtle, W. & Jack, M. Cathey. (2008). *Financial Accounting Theory and Analysis: Text and Cases*, 9th Edition, John Wiley & Sons.
- Accounting Research, 25 (2): 275-292.
- Ayemere. Ibadin Lawrence, Elijah. Afensimi. (2015). Corporate Attributes and Audit Delay in Emerging Markets: Empirical Evidence from Nigeria. *International Journal of Business and Social Research*.5(3):1-10 .
- Blanchet, J. (2002). Global standards offer opportunity, *Financial Executive*, 18, 28-30.
- Carlsaw, C., & Kaplan, S. E. (1991). An examination of audit delay: Further evidence from New Zealand. *Accounting and Business Research*, 22, 21-32.
- Clatworthy, M. & Peel, M. (2010). Does Corporate Governance Influence the Timeliness of Financial Reporting? Evidence from UK Private Companies, *Accounting and management control department research seminar*.
- Graham, J., C. Harvey, and S. Rajgopal. (2005). The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 40 (3): 3-73.
- Iszmi, I. & Ahmad Subhi, M. S. & Azwan, A. R. (2010). The effect of company ownership on the timeliness of financial perorying: Empirical evidence from Malaysia, *Unitar-Journal*, 6 (2), 20-35.
- Karamanou, I., and N. Vafeas., (2005), The association between corporate boards, audit committees, and management earnings forecasts: An empirical analysis. *Journal of Accounting Research* 43 (2): 453-486.